

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) **Odgovornost železnice za potno prtljago, katera ne obsega zgol potnih potrebščin. (§§ 30, 35, 96 žel. obr. pr.)**

(Odl. od 18. januarja 1921, Rv 6/21, ki se ž njo potrjata sodbi dež. sod. v Ljubljani od 12. jun. 1920 opr. št. Cg IIa 38/20—8 in višj. dež. sod. v Ljubljani od 13. okt. 1920 opr. št. Bc I 107/20—1.)

Tožiteljica je tožila železnico na povračilo škode za košaro z manufakturnim blagom, ki je bila oddana kot potna prtljaga, a se je na železnici izgubila. Toženka je ugovarjala, da je v zmislu § 96. žel. obr. pr. njena odgovornost izključena, ker je tožiteljica oddala kot prtljago manufakturno blago, to pa ni potna prtljaga, kajti po § 30, odst. 1 žel. obr. pr. da so potna prtljaga samo one stvari, ki jih potnik rabi za potovanje (potne potrebščine).

Prvo sodišče je ugodilo tožbi, utemeljujoč svoj izrek s tem, da prtljaga ni vsebovala blaga, glede kakršnega je odgovornost železnice po § 96 žel. obr. pr. izključena, tudi da nedostaje za uporabo tega paragrafa potrebnega nepravilnega oznamenila, ker tožiteljica sploh ni bila vprašana, kaj pošiljatev vsebuje; mimo tega pa da daje določba § 30³ žel. obr. pr. železnici le pravico, da drugo blago, nego so potne potrebščine, od prevoza kot potna prtljaga odkloni; če ga pa sprejme, potem je ob izgubi odgovorna za škodo v zmislu §§ 35, 88 žel. obr. pr. izvzemši le primer, da je pošiljatev obsegala v § 96 žel. obr. pr. omenjene predmete.

Nazoru prvega sodišča, da v navzočnem primeru ne gre za predmete v zmislu § 96 žel. obr. pr. izključene od prevoza, je pritrdilo tudi prizivno sodišče in je z ozirom na izvajanja priziva, da se po § 35 žel. obr. pr. nanaša odgovornost železnice le na predmete, kateri imajo kakovost potne prtljage po § 30 žel. obr. pr., še izreklo, da ni posneti nobeni določbi žel. obr. pr., da bi bili predmeti, kateri se ne značijo kot potne

potrebščine, izključeni od prevoza kot potna prtljaga, nasproti da dopušča besedilo 3. odstavka § 30 žel. obr. pr. zaključek, da železnica lahko tudi druge predmete nego potne potrebščine prevzame kot potno prtljago, čim pa jih prevzame, ne da bi se poslužila pravice pregledati vsebino pošiljatve, da je za nje odgovorna.

Prizivno to sodbo je pobijala tožena železnica z revizijskim razlogom napačne pravne presoje po § 503 št. 4 c. pr. r. Poudarjala je na eni strani, da je železnica pač upravičena, ni pa zavezana, da se uveri o vsebini v prevoz ji izročeni stvari; ako železnica stvari, katere se ne značijo kot potne potrebščine in se ne bi smele oddati kot potna prtljaga, nevedoč vendarle prevzame, jih dejstvo prevzema še ne kvalificira za potno prtljago. Železnica da jamči le za stvari, katere se značijo materijelno kot potna potrebščina, dočim drugačni predmeti sploh nimajo svojstva, da bi se o njih mogla skleniti prevozna pogodba o potni prtljagi. Na drugi strani uveljavlja revizija, da je jamstvo železnice izključeno tudi v zmislu § 96 žel. obr. pr., kajti žel. obr. pravilnik in tarifa da naštevata one predmete, katere je dopustno oddati kot potno prtljago, vsled česar da so od te oddaje vsi drugi predmeti izključeni; podan pa da je tudi nadaljnji pogoj za uporabo § 96 žel. obr. pr., namreč napačna označba, kajti je tožiteljica označila predmete kot potne potrebščine, kar da je razodevala tudi uporaba košare.

Stol sedmorice, odd. B, kot revizijsko sodišče, je vobče ta izvajanja zavrnil na pravilne razloge prizivnega sodišča. Dodal pa je tem razlogom še sledeče:

Ko izreka § 35 žel. obr. pr., da je železnica odgovorna za potno prtljago po predpisih o odgovornosti za blago (odst. VIII.), ne izraža s tem, da vseprek odklanja odgovornost za predmete, kateri so se bili sicer prevzeli kot potna prtljaga, pa vendar ne ustrezajo pojmu take prtljage po § 30 žel. obr. pr. Kot potno prtljago ima marveč § 35 v mislih vse blago, katero je bilo dejansko prevzeto v prevoz kot potna prtljaga, tudi ako ni ustrezalo pogojem potne prtljage, ustanovljenim v navedenem paragrafu. Kajti tudi tako blago ni za železnico glede na-

čina odprave in prevoza kaj drugega nego potna prtljaga. Zato se že naravnemu pomenu besede protivi v reviziji uveljavljena drugačna razlaga v § 35 uporabljenega izraza »potna prtljaga«.

Le-ta paragraf določa odgovornost železnice za potno prtljago po predpisih o odgovornosti za blago, kolikor da niso v oddelku o potni prtljagi določene razlike. Take razlike izrekajo §§ 32, 33, 35, 36, 37 žel. obr. pr. A nikoder ni izrečena odklonitev odgovornosti za blago, prevzeto kot potna prtljaga, iz tega razloga, ker ne spada med potne potrebščine. Taka odklonitev odgovornosti bi zlasti še spričo prožnosti pojma, kaj so potne potrebščine, predaleč segala, da je ne bi zakon, enako kakor v § 85 in sled. ter v § 96 žel. obr. pr., jasno izrekel, da bi se jo marveč moralo sklepati zgolj iz uporabe izraza »potna prtljaga« v § 35. Takemu naziranju se protivi tudi odst. 4 § 30, ki se peča s primerom, da se od prevoza izključeni predmeti oddajo kot »potna prtljaga«, ki tedaj sam nazivlja celo take predmete potno prtljago.

Na podstavi določbe § 35 žel. obr. pr. se torej tožena železnica ne more upirati tožbenemu zahtevku.

Pa tudi ne na podstavi določbe § 96 žel. obr. pr. Kateri predmeti so od prevoza izključeni, železniški obratni pravilnik točno in podrobno navaja v §§ 54 in 29 in jih izrecno označuje kot predmete, izključene od prevoza. Železniški obratni pravilnik je bil izdan na podlagi zakona od 27. oktobra 1892 drž. zak. št. 187 v svrhu izvedbe mednarodnega dogovora od dne 14. oktobra 1890 in v svrhu, da z mednarodnim dogovorom v sklad spravi tudi določbe, tičočee se onega blagovnega prevoza, ki se mednarodni dogovor nanj ne nanaša. (§ 2 cit. zak.) Čl. 3 mednarodnega dogovora pa določa, da bodo izvedbene določbe označile one predmete, kateri so, po meri dogovora, izključeni od mednarodnega prevoza ali le pogojno prepuščeni k prevozu, to pa zaradi svoje velike vrednosti, zaradi svoje posebne kakovosti ali zaradi nevarnosti, ki jih nudijo redu in varnosti železniškega prometa. Že iz te splošne določbe, tem bolj še iz § 1 izvedbene določbe sledi, da so od prevoza izključeni le predmeti točno določenih vrst, da je v žel. obr. pravilniku se nahajajoča, s temi določbami se strinjajoča navedba zadevnih predmetov taksativna in da tedaj tem predmetom ni

moči pridružiti še drugih, kateri niso izrecno označeni kot izključeni od prevoza. Med predmete, navedene v §§ 54 in 29 žel. obr. pr., pa zadevna prtljaga, o koji sedaj teče pravni spor, ne spada in tega tudi revizija ne trdi.

Ur.

b) **Kašno blago je dragocenost v zmislu § 54, 2, B žel. obr. pr. — Aktivna legitimacija za tožbo v zmislu § 99 žel. obr. pr., če se je pošiljatev izgubila, pa je vendar železnica tovorni list izročila adresatu.**

(Odl od 22. febr. 1921, Rv 51/21, ki se ž njo potrjata sodbi dež. sod. v Ljubljani od 18. nov. 1919 opr. št. Cg II 70/19—11 in višj. dež. sod. v Ljubljani od 14. dec. 1920, opr. št. Bc I 114/20—4.)

Tožitelj je tožil železnico na plačilo škode za manufakturno blago, ki se je na prevozu izgubilo. Toženka je ugovarjala, da za izgubo ni odgovorna, ker je izgubljene reči prištevati dragocenostim v zmislu § 54 ž. o. p., za take pa da jih tožitelj ni označil.

Prvo sodišče je ugodilo tožbi in izreklo, da manufakturno blago ni postalo dragocenost, četudi se je tekom vojne njegova vrednost podesetorila in celo popetnajstorila, ker so se v enaki in še večji meri zvišale cene tudi drugim potrebščinam.

Prizivno sodišče je sodbo potrdilo.

Stol sed morice, od d. B, reviziji ni ugodil.

Razlogi.

V meri celokupnega prvosodnega izreka izpodbija revizija sodbo druge stopinje z vidika revizijskih razlogov št. 4 in 2 § 503 cpr.

Pravnopomotna da je prizivnosodna presoja stvari zato, ker sodišče ni upravičenim pripoznalo toženkinega ugovora, da je izgubljeno robo šteti za dragocenost. Pojma dragocenosti da ni razlagati v zmislu navadnega življenja ali v zmislu trgovinskega pojmovanja, temveč v zmislu tovrnega prava.

Prevoznik da zamore računati z nekako srednjo ceno, katero bode morebiti moral plačati kot odškodnino. To odškodnino da si zamore izračunati po zunanjih objektivnih znakih, kot taki da nastopajo v tovrnem prometu po navadi teža in obseg blaga. Oboje to da mora stati v primernem razmerju z vrednostjo blaga. Ako je teža majhna, obseg majhen, vrednost pa v razmerju s težo in obsegom robe neprimerno velika, tedaj da je govoriti o dragocenosti v zmislu tovrnega prava. V navzočnem primeru da znaša vrednost osmerih pošiljk, izračunjena na 1 kg, 145 K 20 v do 556 K 50 v. Te cene da so v kričečem razmerju s težo blaga, zato da je robo označiti kot dragocenost. Tako pa da je tožbeni zahtevek neupravičen, odnosno mu je vzeti za podlago, da jamči železnica le po tarifi za dragocenosti, to je z zneskom 400 K za 100 kg

Vsa ta izvajanja niso kos, vzbuditi pomislekov zoper pravilnost prizivnosodnega, s prvosodnim stališčem skladnega nazora, da predmetne robe ni prištevati dragocenostim v zmislu § 54, št. 2 B 1 ž. o. pr. Nepobijane so podsodne ugotovitve, da gre v navzočnem primeru za navadno trgovinsko blago, pri eni pošiljki za bombaževinasto hlačevino, pri drugi za do tretji četrti volneno blago za moške, pri ostalih pošiljkah za takozvano vojno, t. j. na pol volneno, mešano blago; nadalje da je tožeča stranka vse to blago v brzovoznih listih pravilno označila kot manufakturno, odnosno volneno, sukнено in konfekcijsko blago za ženske in da so bile cene temu blagu več ali manj obče znane; slednjič da se je enako kakor takemu blagu in še v večji meri tekom vojne zvišala vrednost tudi vsem drugim potrebščinam, tudi takim sličnega obsega in teže, kakršno ima predmetno blago.

Ob tem stvarnem položaju pa izpodbijanemu podsodnemu stališču ni odrekati pravilnosti. Med predmeti, kakršne da je šteti za dragocenosti, navaja § 54 ž. o. pr. tudi čipke in vezene, oboje če je posebno veliko vredno. Dragocenostim se torej ne prištevajo že čipke ali vezene v obče, niti še ne take, ki so veliko vredne, marveč je treba v to svrhu, da jim je vrednost posebno velika. Spričo tega zgleda in drugih v citiranem § navedenih zgledov se predmetno blago že po besedilu zakona ne da potisniti v pojem dragocenosti. Revizija sama uvideva,

da se njena razlaga tega pojma ne prilega zmislu vsakdanjega življenja ali zmislu trgovinskega pojmovanja, zato skuša podpreti svoj nazor s preudarki, kakršni da vodijo prevoznika pri prevzemu tovora in tvorijo domnevno njegovo pogodbeno voljo. Toda ta izvajanja že zato niso vpoštevna, ker prezirajo ugotovljeno okolnost, da je bilo toženi prevoznici spričo pravilne deklaracije očitno, kako blago ji je izročeno v prevoz; tedaj sploh ni imela povoda še le iz teže in obsega pošiljke sklepati njeno vrednost. Ko je navzlic temu prevzela blago v prevoz brez pridržka po splošnih pogojih, se ne more sedaj po § 96 žel. o. pr. otresati jamčevanja, niti ga ne more skrčevati, ko se baš prevozna pogodba ni sklenila pod izjemnimi pogoji za dragocenosti.

Pomanjkljivost očita revizija postopanju na prizivni stopinji v obče iz razloga, ker se ni proizvedel ponudeni dokaz po zvedencih, da se znači predmetno blago kot dragocenost, niti se niso zaslili glede vprašanja, ali ustreza vtoževana cena srednji vrednosti blaga ob času in kraju pošiljatve. Tudi ta očitek ni utemeljen. Ali spada kaka reč v zakonski pojem dragocenosti, je stvar pravne presoje, tedaj sploh ne more biti predmet dokaza po zvedencih. Zakaj da bi se pa morala vrednost kakega blaga določiti le po zaslišanju zvedencev, tega ni uvideti niti ne navaja revizija razlogov za ta svoj nazor. Zakon nikoder ne nalaga sodniku, da se mora posluževati zvedencev, marveč je potrebnost njih zaslišanja stvar njegovega preudarka. Zakaj je v navzočem primeru vrednost blaga šteti za dokazano po priči in po fakturah, je v podsodnih sodbah utemeljeno, kakih določnih pomislekov zoper to utemeljitev revizija ne navaja. Gola ocena dokazov pa se v revizijskem postopanju ne da izpodbijati.

V drugo roko pobija revizija z revizijskim razlogom št. 4 § 503 c. pr. r. prizivnosodni izrek še posebe, kolikor se tiče odškodnine za pošiljatev z dne 16. avgusta 1918 in 24. avgusta 1918, glede katerih je bila tožena stranka odrekala tožeči stranki v prizivu aktivno legitimacijo za tožbo. Vprašanje stvarne legitimacije da mora sodišče samo presojati i brez tozadavnega ugovora od nasprotne strani. Ko pa slovom ugotovljenega stana v navedenih dveh primerih blago sploh ni dospelo na na-

membno postajo, tožiteljici z ozirom na določbe §§ 99, 73⁹ in 76² ž. o. pr. nedostaje upravičenosti k tožbi.¹⁾

K vprašanju, ali je od toženke še le v prizivu sproženi ugovor, da tožeči stranki nedostje aktivne legitimacije, po § 482 cpr. dopusten ali ne, je vobče pripomniti, da je pač stvar sodišča, da uradoma popresodi, ali razloženi dejanski stan po zakonu upravičuje stavljeni tožbeni zahtevek. Novih pravnih ugovorov, ki se izvajajo zgol na podlagi ugotovljenega dejanskega stanu, tedaj po § 482 cpr. na prizivni stopnji vobče ni šteti za nedopustne. Toda v navzočem primeru navezuje priziv utemeljitev omenjenega svojega ugovora na okolnost, da predmetni dve pošiljati sploh nista dospeli na namembno postajo v Ljubljani. Take ugotovitve pa sodba ne vsebuje. Niti ni tega trdila tožeča stranka, marveč je zgol navajala v tožbi, da so slovom prijavnih listov B in D pri razkladanju zadevnih vagonov toženkini organi v Ljubljani ugotovili, da se je vsa prva pošiljka med transportom izgubila, oziroma da druge pošiljke nedostaje. Da golo nedostajanje blaga ob času razkladanja vagonov v Ljubljani ni istovetno s toženkino navedbo, da blago sploh ni dospelo v Ljubljano, je jasno, toda ne vsebuje slednje okolnosti tudi ne tožbena navedba, da se je prva pošiljka iz-

¹⁾ Za svoje mnenje, da je v primeru, ako blago ne dospe na namembno postajo, izključno legitimiran le odpošiljatelj, naj je tudi železnica tovorni list izročila naslovníku, se je sklicevala revizija na pravoslovno slovstvo in na judikaturu. Komentar Staub-Pisko da pravi k čl. 405 trg. zak, da pričinja pravica naslovníka s časom, ko je roba dospela na kraj dostavitve; merodaven da je resnični prihod blaga in ne čas, kdaj naj bi bilo prišlo. Dr. Rundnagel, »Beförderungsgeschäfte« da uči, da sklep tovarne pogodbe daje naslovníku le neko bodočo pravico, katera se spremeni v pravo pravico šele takrat, kadar blago tudi dejansko dospe na namembno postajo; zlasti pravi na str. 205: »Ako se blago spotoma izgubi, prejemnik sploh ne pride v poštev kot upravičenec; niti ne tedaj, če reši tovorni list.« Tako tudi na straneh 157 in 482. Enako mnenje da zastopa dr. Eger v svojem komentarju k čl. 15. in 16. mednarodnega dogovora o žel. tov. prom. in dr. Georg Neumann v svoji študiji glede aktivne legitimacije iz prevozne pogodbe v Ger. Zeit. 1901, št. 24. Vrhovno sodišče bivše Avstrije pa da je z odločbo od 27. febr. 1912 (navedeno pri § 73 žel. obr. pr. Manzove izdaje) izreklo, da razpolagalna pravica odpošiljatelja še ne ugasne zaradi tega, ako se izroči tovorni list naslovníku, predno dospe blago na namembno postajo.

gubila med transportom, ko obsega izvedba transporta po čl. 390 trg. zak. tudi izročitev pošiljke adresatu in potemtakem besedi »med transportom« še ne izražata, da blago sploh ni dospelo na namembno postajo. Potemtakem pa se toženkin, šele na prizivni stopnji uveljavljeni ugovor nedostajajoče aktivne legitimacije v istini znači glede svoje dejstvene podlage kot novota in ga prizivno sodišče po pravici označuje kot nedopustnega po zmislu § 482 cpr.

Sicer je pa prizivno sodišče ne glede na to vendar rešilo predmetno prizivno točko tudi meritorno. Temu zgledu lahko sledi i revizijsko sodišče, ko se s tem ne izpremeni usoda navzočne revizije. Revizijsko sodišče je namreč mnenja, da v reviziji zastopani nazor, da adresatu nedostaje aktivne legitimacije, ako ni roba dospela na namembno postajo, ne more veljati vsaj za primer, kakršen je navzočni, ko je nesporno na eni strani, da gre za izgubljeno blago, na drugi strani pa, da je tožena železnica sama tožeči stranki kot prejemnici izročila tovorni list.

Ko § 76 št. 2 ž. o. pr. ustanovlja pravice prejemnika po prihodu blaga na kraju dostavitve, določa pač čas, kdaj sme prejemnik ob rednem poteku opravila uveljaviti zadevne pravice. Ni pa pripisati časovni tej določbi pomena, da bi iz kroga onih, katerim gre razpolagalna pravica z robo, kratkomalo in brezizjemno izključevala prejemnika za primer, če se je blago izgubilo in tedaj časovna določba »po prihodu blaga« sploh ne pride v ozir. Določbe v § 73 (5) in 99 (2) žel. obr. pr. razodevajo pravice prejemnika glede blaga, katere obstoje lahko i pred prihodom ali brez prihoda blaga na namembni kraj. S tem, da je tožena železnica kot prevoznica izročila tožeči stranki kakor prejemnici tovorni list in ga je ta prevzela, je tožeča stranka dogovorno vstopila v prevozno pogodbo. Prevozna pogodba je bila sklenjena med odpošiljateljem in med toženo železnico baš v prid tožečemu prejemniku; zato in še z ozirom na prehod nevarnosti po čl. 345 trg. z. ustreza dogovorni vstop tožeče stranke v pogodbo povse naravi in namenu pogodbe. S tovrnim listom je tožeča stranka prejela tudi formalno legitimacijo, da razpolaga z blagom na namembni postaji (zadnji stavek 76 (10) ž. o. pr.). Tega dogovorno

ustvarjenega pravnega položaja ne more tožena železnica samovoljno zgolj s svoje strani izprevračati, ko niti ne trdi, da bi bil odpošiljatelj blaga v zmislu § 73 ž. o. pr. naknadno sploh kaj ukrenil, kamoli kaj takega, kar bi nasprotovalo razpolagalni pravici prejemnika, in da si tudi sicer ne ugovarja ničesar, kar naj bi stvarno opravičevalo, da šteje dejansko izvršeni vstop tožeče stranke v pogodbo sedaj v pravdi za neveljavnen ali neučinkovit. Da vsled neprihoda blaga tožeča stranka svoje pravice ni mogla udejestviti, ji še ne jemlje svojstva razpolagalne pravice, katera po § 99 (1) ž. o. pr. upravičuje k uveljavljanju pravic iz prevozne pogodbe. V predmetni točki tedaj revizija tudi v meritornem pogledu ni utemeljena.

Ur.

c) Zahtevati odškodnino za izgubljeno prtljago more tudi lastnik, če prav je ni osebno oddal na železnico. Zastaranje odškodninskega zahtevka. (§§ 34, 99, 36, 98, 37, 90 žel. obr. pr.).

(Odločba od 25. jan. 1921, Rv 5/21, ki deloma izpreminja sodbo dež. sod. v Ljubljani od 19. dec. 1919, opr. št. Cg II, 117/19 - 8, oziroma viš. dež. sod. v Ljubljani od 30. okt. 1920, opr. št. Bc I, 118/20 - 1.)

Tožitelj je iz Gradca napotil svojega slugo v Ljubljano in mu s seboj dal razne svoje robe z naročilom, naj jo na železnici odda kot potno prtljago. Ko je pa potem dne 18. decembra 1919 zahteval na podlagi prtljažnega lista izročitev navedene prtljage, je izvedel, da ni dospela v Ljubljano. V tožbi je zahteval enako kakor v reklamaciji odškodnine 10.315 K 20 v, na razpravi dne 19. decembra 1919 je pa zvišal tožbeni zahtevek na 16.071 K 20 v, ker je bil zvedenec ocenil nekatere predmete višje kakor tožba. Toženka je predlagala zavrnitev tožbe, češ da je za tožbo opravičen samo sluga, ki je prtljago oddal in z istim vlakom potoval, in ugovarjala, da je razširjeni tožbeni zahtevek zastaran, kolikor presega prvotnega, ker da je do dneva, ko se je stavil razširjeni zahtevek, že bila potekla v prvem odstavku § 98 žel. obr. pr. določena enoletna zastaralna doba.

Prvo sodišče je razširjenemu tožbenemu zahtevku ugodilo do zneska 14.116 K 20 v, zavračujoč ga le glede neka-

terih srebrnih predmetov, ki da so dragocenosti v zmislu § 54, B. 1 ž. o. p. Aktivno da je tožnik legitimiran, ker ima on prtljažni list in ker je on podal reklamacijo po § 34, 99 ž. o. p. Ugovor zastaranja da ni utemeljen, ker ovira zastaranje tožiteljeva reklamacija od 27. decembra 1918, ki je toženka še ni rešila.

Prizivno sodišče je potrdilo prvosodno sodbo poudarjajoč še, da je nesporno le tožitelj lastnik izgubljenih reči, sluga pa da je bil le njegov pooblaščenec in spremljevalec prtljage.

Stol sedmorice, odd. B, je reviziji deloma ugodil in priznal tožitelju le prvotno utoženo odškodnino, odbivši na dragocenosti spadajoče zneske. Glede aktivne legitimacije se sklicuje na pravilne razloge spodnjih inštanc in pravi nadalje:

Po § 99 žel. obr. pr., je upravičen, da uveljavi napram železnici pravice iz vozne pogodbe le oni, kateremu gre pravica, razpolagati z blagom. Komu da gre razpolagalna pravica s potno prtljago, določa § 34 žel. obr. pr. Načeloma je to imetelj prtljažnega lista. Prtljažni list pa tožitelj baš ima in ni trdila toženka, da mu je prišel v roke nepoštenim putem. Ko I. odst. § 31 žel. obr. pr. še določa, da železnica ni zavezana preizkušati upravičenosti imeteljeve, s tem pač daje železnici pravico, da imeteljevo upravičenost preizkusi, ne pravi pa, da je preizkusiti upravičenost zgolj v okviru vozne pogodbe, sklenjene glede prtljage. Odst. 5 istega § določa, da mora železnica izročiti prtljago celo brez oddaje prtljažnega lista, ako je verjetno izkazana upravičenost za prejem. Upravičenosti za prejem blaga pa tožitelju ni odrekati, ko je nesporno on lastnik blaga in je sluga le kot njegov pooblaščenec in zanj oddal to blago na železnico. Ko pa je potemtakem izkazana razpolagalna pravica tožitelja po § 34 žel. obr. pr., je podana tudi njegova tožbena legitimacija po § 99 žel. obr. pr.

Upravičena pa je revizija v nadaljnji točki. Prizivno sodišče poudarja, da je bilo blago oddano v prevoz 17. decembra 1918 in da se je po določbi § 36 žel. obr. pr. moralo smatrati za izgubljeno šele tri dni pozneje, t. j. 20. decembra 1918. Na podlagi tega zastopa mnenje, da dne 19. dec. 1919, ko je tožitelj svoj zahtevek povišal, še ni bila potekla za ta povišek

enoletna zastaralna doba, katera da pričenja v zmislu § 98 žel. obr. pr. s potekom oddajnega roka. Pritrditi je reviziji, da se ti prizivnosodni nazori ne ujemajo z določbami železniškega obratnega pravilnika. Za pričetek zastaralne dobe sploh ni merodajen čas, ko se je blago oddalo v prevoz, t. j. v navzočnem primeru dan 17. decembra 1918, marveč pričenja po drugem odst. § 98 zastaranje, če se je blago izgubilo, s potekom dostavnega roka, t. j. roka, v katerem bi bila morala železnica v prevoz prevzeto blago izročiti. Rok ta je določen v 2. odst. § 34 obr. pr. tako, da je imetelj prtljažnega lista upravičen, zahtevati izročitev prtljage po prihodu vlaka, čim je potekel čas, potreben za pripravo prtljage in za morebitno carinsko ali davčnouradno ali policijsko odpravo. Spričo lastnih tožiteljevih navedeb, da je bilo blago oddano v Gradcu dne 17. decembra 1918 in da je tožitelj zahteval taisto dne 18. decembra 1918 na glavnem kolodvoru v Ljubljani, toda ondu izvedel, da blago ni prišlo, je v navzočnem primeru nastopil ta rok najkasneje dne 18. decembra 1918; ta dan je torej pričelo teči zastaranje, a je potekla enoletna zastaralna doba dne 18. decembra 1918, tedaj pred predmetnim zvišanjem zahtevka.

Določba 2. odst. § 36 žel. obr. pr., da je manjkajoči prtljažni kos šteti izgubljenim po preteku treh dni po prihodu vlaka, za katerega je bil oddan, nima potemtakem onega pomena, da šele tedaj tudi pričenja dostavni rok. Da pa mero-davni dostavni rok pričenja baš s prihodom vlaka, prištevši zgol še omenjeno dobo za pripravo in odpravo, kaže docela jasno še določba 3. odst. § 34, po kateri je že plačati ležarino ali stojnino, čim se ne prevzemo prtljažni kosi v teku 24 ur, vozila pa v teku dveh ur po dohodu vlaka, nadalje določba § 37 o odgovornosti železnice za prekoračnje dobavnega roka in določba § 90, po katerem je tovarno blago šteti za izgubljeno, ako se najkasneje 30. dan po poteku dostavne dobe ne more izročiti in slovom katere žel. obr. pr. natanko loči dostavno dobo od roka, kdaj je šteti blago za izgubljeno.

Z reklamacijo z dne 27. decembra 1918 je tožitelj, kakor to sam navaja v tožbi, zahteval od železnice odškodnino le v onem znesku, ki ga je v navzočni pravdi stavil v prvotni tožbeni zahtevku. Slovom 3. odst. § 98 žel. obr. pr. tvori re-

klamacija pismeno oglasitev zahtevka; zahtevk mora biti torej v oglasilu točno označen in njegova višina slovom 3. odstavka § 99 verjetno izkazana, da jo železnica baš more preizkusiti (odst. 4 cit. §). Potemtakem je višina zahtevka bistvena točka reklamacije, a more reklamacija le po meri te svoje vsebine ovirajoče učinkovati na zastaranje odškodinskega zahtevka. Tedaj se pa v navzočem primeru napram ugovarjanemu zastaranju šele dne 19. decembra 1919 zahtevanega poviška odškodnine ni moč sklicevati na reklamacijo z dne 27. decembra 1918, ki tega poviška ne obsega. Kolikor je v zmislu teh izvajanj tožbeni zahtevk zastaran, v tej meri je tedaj revizijski predlog na zavrnitev tožbenega zahtevka upravičen.

Ur.

d) Zaboje sam je tudi del prevozne robe. (§§ 73°, 76² žel. obr. pr.)

(Sklep od 22. febr. 1921, Ut 23/21, ki potrja sklep dež. sod. v Ljubljani od 27. dec. 1920 Bc III. 183/20—4, s katerim je bila razveljavljena sodba okr. sod. v Ljubljani od 13. jul. 1920, C III. 110/20—4.)

Tožitelj, ki je bila nanj naslovljena pošiljatev, je tožil železnico na odškodnino, ker je prišel na namembno postajo samo zaboje, blago iz zaboja pa je bilo izginito.

Prvo sodišče je tožbo zavrnilo, češ po § 73 ž. o. p. preide razpolagalna pravica na prejemnika šele, ko pride blago na namembno postajo in dobi prejemnik tovorni list. Ker pa v navzočem slučaju blago sploh ni dospelo, ampak je dospel le prazen zaboj, tudi ni prešla na tožitelja razpolagalna pravica, ki bi ga upravičevala v tožbo.

Prizivno sodišče je razveljavilo prvosodno odločbo in odredilo novo razpravo.

Stolsedmorice odd. B je potrdil prizivnosodni sklep iz razlogov:

Revizijski rekurz pobija prizivnosodni sklep kot pravno-pomoten, češ praznega zaboja ni smatrati za blago v zmislu železniškega obr. pravilnika in tudi ne za del blaga, kakor to dela izpodbijani sklep; določbo § 73. žel. obr. pr. da je interpretirati striktno; ako bi imel ta paragraf zmisel, kakršnega polaga vanj izpodbijani sklep, bi bilo to po mnenju revizijskega

rekurza gotovo jasno izraženo, ker da je žel. obr. pravilnik zasnovan zelo kazuistično.

Revizijska ta izvajanja niso utemeljena.

Prizivnosodnemu sklepu je pritrjati, da je tudi omot, v navzočnem primeru zaboij, šteti za del prevozne robe. Roba v zmislu VIII. odseka žel. obr. pr. so premakljive reči sploh, kakršne so predmet prevoza po predpisih tega odseka. Prevozna pogodba obsega vso pošiljko, prav tako zaboij, kakor njegovo vsebino. V tovarni list, ki služi v dokaz tovarne pogodbe, je vpisati po § 56 e ž. obr. pr. težo vse pošiljke, ne samo netto-težo. Že prizivnosodni sklep omenja, da stavljajo pošiljatelji v račun i zaboij; tudi zaboij ima tedaj svojo vrednost.

Da je pojem blaga (robe) v zmislu § 73 (9) ž. o. pr. istoveten s pojmom pošiljke sploh, kaže jasno i § 73 sam, kjer se tako kakor še v drugih paragrafih izraza blago in pošiljka uporabljata izmenoma v enakem pomenu. Potemtakem je tudi prihod praznega zaboija šteti za prihod blaga v zmislu § 76² ž. o. pr.

Ur.

**e) K uredbi o pravni likvidaciji stanja, provzročenege po vojni
I. 1914—1920, z dne 21. junija 1920 št. 296 Ur. I. 92/20.**

(Sklep od 12. apr. 1921, R 8/21, ki se ž njim zavrača pritožba zoper sodbo okrožn. sod. v Novem mestu od 3. marca 1921, Cg I 3/21—6.)

Leta 1904. je bila tožena stranka obsojena plačevati tožiteljici dosmrtno mesečno rento 20 K 40 v, ker se je bila tožiteljica po krivdi tožene stranke pohabila v le-te podjetju.

Z ozirom na izpremenjene denarne razmere je zahtevala sedaj tožiteljica povišanje rente na 400 K za vsak mesec, sklicujoč se na čl. 89 gori navedene uredbe. Proti razsodbi prve stopnje, ki je tožbenemu zahtevku ugodila, je vložila tožena stranka pritožbo, ki jo je naslovila na kasacijsko sodišče (člen 121 cit. ur.).

Kr. stol sedmorice, odd. B, je nato sklenil, da se spisi vrnejo okrožnemu sodišču v Novem mestu v zakonito postopanje. To pa iz razloga, ker velja uredba od 21. junija 1920, uradni list št. 296, slovom člena 126 za vse ozemlje kraljevine le toliko, kolikor je bilo z vojno ustanovljeno tako stanje, da se

mora likvidirati po tej uredbi. Za področje v Sloveniji veljavnega prava je sodno postopanje v civilnih pravnih sporih že urejeno po zakonu z dne 1. avgusta 1895 dz. 113, instančno razmerje sodišč pa po sodnem pravilniku od 1. avgusta 1895 dz. št. 111. Torej ni v navzočnem primeru za uporabo XII. odst. uredbe, tičočega se postopanja in dokazil, in še posebe za uporabo člena 121, ki upotuje pritožbe zoper prvosodne sodbe na kasacijsko sodišče, ne potrebe in zato tudi ne mesta, pa z ozirom na vsebino zadevnih določb tudi ne možnost. **Ur.**

f) Zoper sklep, ki odloča o dopustnosti zvišanja stanarine, ni nobenega pravnega pomočka. (§ 10 naredbe v varstvo najemnikov od 26. oktobra 1918 št. 381 d. z.)

(Odl. od 5. apr. 1921, Ut 50/21, ki se ž njo potrjata sklepa okrajn. sod. v Novem mestu od 14. febr. 1921, Nc I 291/21—1 in tamošnjega okrožn. sod. od 1. marca 1921, R I 13/21—1.)

Najemodavec je predlagal, da se za dopustno izreče zvišanje stanarine. Na zaslišanje sta bila povabljeni predlagatelj in za najemnico, to je orožniško postajo, njen komandir, ki pa je izjavil, da ni upravičen v nikakršno obvezno izjavo. Okrajno sodišče je ugodilo predlogu najemodavca. Zoper ta sklep je vložila finančna prokuratura kot zastopnica državnega zaklada opozoritev oziroma rekurz, češ, postopanje je nično, ker ona ni bila povabljena na razpravo. Rekurzno sodišče je zavrnilo rekurz kot nedopusten v zmislu § 10 naredbe od 26. oktobra 1918 št. 381 d. z.

Vsled revizijskega rekurza finančne prokurate je stol sedmorice potrdil izpodbijani sklep iz teh razlogov:

Ni sicer pritrjati mnenju rekurznega sodišča, da okrajnemu sodišču v postopanju po § 10 naredbe v varstvo najemnikov od 26. oktobra 1918 dz. št. 381, sproženem na predlog najemodavke, ni bilo treba vabiti in zaslišati najemnika, češ navedena določba predvideva zgolj zaslihanje pojasnilnikov.

Isti paragraf navaja h koncu tudi primer, kdaj je smeti izdati odločbo brez razprave. Iz tega sledi, da je v vseh drugih primerih treba preidoče razprave, a pojem razprave baš

zahteva možnost, da obe stranki podata svoji izjavi. Da je odločbo izdati na podlagi razprave, h kateri sta pozvani obe stranki, razodeva že narava stvari, kajti gre za odločbo o novem, med strankama spornem zahtevku. Posneti je pravilnost tega nazora i nadaljnjim predpisom iste naredbe o postopanju najemnega urada pred odločbo o enaki stvari. Tozadevno določa § 16 (1), da odloča najemni urad po ustni razpravi, a § 17 (1), da mora najemni urad, ako se zahteva odločba o dopustnosti zvišanja najemnine, povabiti stranke.

Toda ni rekurzno sodišče zavrnilo rekurza zoper prvosodni sklep na podlagi navedenega nepravilnega svojega nazora, marveč ga je zavrnilo, ker da je po § 10 cit. naredbe nedopusten. V tem odločilnem pogledu pa je pobijani sklep pravilen. Navedeni paragraf po svojem jasnem besedilu izključuje sleherni pravni lek zoper odločbe, izdane po tem paragrafu, in ne dela izjeme za katerikoli razlog pravnega leka. Ta določba naj preprečuje zlasti glede na odpovedni razlog § 5 št. 2 cit. nar. daljši trpež nesigurnosti zastran dopustnosti povišanja najemnine. Baš zato, ker pravne leke docela izključuje, določa § 10 nadalje, da se odločba na predlog vsak čas lahko izpremeni z učinkom za nov najemninski rok.

Ur.

g) Naredba celokupnega ministrstva o ustanovitvi direkcije plena (»Službene Novine« z dne 8. marca 1919 št. 15.) ne izključuje redne pravne poti.

A, po poklicu kovač, je kupil leta 1915. od ključavničarskega mojstra C 659 kg železa po 30 h za kilogram. Od tega železa mu je policija v novembru 1919 zaplenila 287 kg in oddala Gospodarski komisiji za stvarno demobilizacijo v Ljubljani. Proti A-u glede tega blaga uvedena kazenska preiskava ni imela uspeha. Ker Gospodarska komisija vzlic opominom tega železa ni izročila, je A vložil tožbo.

Toženi erar je predlagal, da se tožbeni zahtevek zavrne, ker je pravna pot vsled naredbe celokupnega ministrstva z dne 28. februarja 1919, s katero se ustanavlja direkcija plena, nedopustna.

Okr. sodišče v Ljubljani je tožbi na izročitev 287 kg železa s sodbo od 4. maja 1920 opr. št. C II 192/20-5, ugodilo iz r a z l o g o v :

Glede toženčevega ugovora, da pravna pot v le - tem slučaju ni dopustna vsled naredbe celokupnega ministrstva z dne 28. februarja 1919 čl. VII 6 Službene Novine št. 15 z dne 8. marca 1919, mora sodišče reči, da navedena naredbena določila nikakor ne more derogirati o. d. zakoniku, po katerem ima tožitelj pravico svoje zasebnopravne zahtevke proti erarju uveljavljati tožbenim potom; poleg tega se cit. določilo ne nanaša na končno uveljavljenje zasebnopravnih zahtevkov, temveč ustanavlja le neko upravno komisijo, da more o lastninskih zahtevkih zasebnikov razsojati. Če pa razsodi ali če ne razsodi, se s tem še zasebnikom ne jemlje pravice tožbenega uveljavljanja. Nikakor ne gre, izjemne naredbe ekstenzivno razlagati v neprilog pravicam, ki jih ima kdo po veljavnih zakonih. Sodna pot je tedaj dopustna.

Glede 287 kg železa je po priči C dokazano, da je tožitelj svojčas od njega, ključavničarja, kupil prav takšno železo istih dimenzij. Ker je tožitelj vseh 287 kg vtoževanega železa pravilno in nesumljivo v last pridobil od nesumljivih lastnikov, oziroma trgovcev, je bilo tožbenemu zahtevku ugoditi.

Prizivu tožene stranke je dež. sodišče s sklepom od 9. julija 1920 opr. št. Bc III 101/20/2 ugodilo, izpodbijano sodbo in prednje postopanje razveljavilo in tožbo zavrnilo iz r a z l o g o v :

Službene Novine z dne 8. marca 1919 št. 15 prinašajo od ministrskega sveta v imenu kralja Petra I. in temeljem pooblaščenja prestolonaslednika Aleksandra uredbo o osnovi direkcije plena. Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev še nima ustave in torej tudi še ne veljavnih določil, kateri faktorji so upravičeni v izdajo zakonov. Vsekakor pa je brez dvoma, da je zakonom in odredbam, ki jih izdaja sedanje ljudsko zastopstvo z odobrenjem vladarja, pripisovati lastnosti zakona; ne bo pa tudi odrekati te lastnosti odredbam celotne centralne vlade v sporazumu s kraljem in to osobito ne v slučajih, ko je dotična odredba nujna. Pravico do takih odredb more črpati država iz nujne potrebe, iz svojega zasilnega stanja, in ni

potreba za to ob sedanjih razmerah, ko še ni nič urejenega glede ustave in, ko je ljudsko zastopstvo le začasno, iskati nobene druge opravičbe. Zato smatra sodišče to uredbo za veljavno in za sodišče obvezno.

Po čl. 7 te uredbe pa je osnovati za razmere o lastnini plena vsled reklamacij zasebnikov stalno pravno komisijo. Ta komisija oddaja svoje mnenje ministerskemu predsedništvu, ki končno veljavno odloča. Da bi ta odredba za Slovenijo ne bila veljavna, se ni trdilo; iz ustanovitve pravnega odseka pri Gospodarski komisiji za stvarno demobilizacijo, razglašene v uradnem listu z dne 28. avgusta 1919 št. 141, pa izhaja, da ta uredba velja tudi za Slovenijo. Po gori cit. določbi uredbe ima dokončno odločati o tem, je li zaplenjeni predmet vojni plen ali ne, ministrski predsednik. Ta določba torej izključuje vsa druga oblastva, nihče drugi, zlasti tudi sodišče ne, ni upravičeno dokončno izrekati o tem, če je predmet, ki se zahteva kot vojni plen vojni plen in s tem last države ali pa zasebna lastnina.

Da je redna pravna pot izključena, izhaja iz določbe, da ima ministrski predsednik dokončno odločati o stvari; čeprav izključba pravne poti ni izrecno izražena, izhaja to iz besedila in uvaževanja, da bi bilo neekonomično dopuščati pravde, ki bi bile brez učinka. V predmetnem slučaju gre za železo, katero smatra toženec za vojni plen. Tožitelj reklamira na tem zaplenjenem železu svojo lastnino. Slučaj je torej povsem tak, kakor ga ima v mislih člen 7 cit. uredbe.

Zato je bilo že v nejavni seji prizivu ugoditi in izpodbijano sodbo ter njeno prednje postopanje zaradi ničnosti po § 477/1 c. pr. r. razveljaviti in tožbo zavriniti.

Tožiteljevemu revizijskemu rekurzu je Stol sed morice, odd. B, s sklepom od 28. septembra 1921 Ut 148/20-1 ugodil, izpodbijani sklep razveljavil in vrnil sporno stvar sodišču II. stopnje, da ponovno razpravlja in sodi.

Razlogi

Ne more se s pravom biti mnenja, da je v navzočem slučaju glasom uredbe celokupnega ministrstva o ustanovi direkcije plena (Službene Novine od 8. marca 1919 št. 15) izključema redna pravna pot. Predvsem ni v tej naredbi nikjer iz-

recno povedano, da se za tu predvidene spore izključuje pravna pot. Ker pa je izključenje redne pravne poti izjema od splošno veljavnega načela, se taka izjema ne da enostavno sama po sebi predpostavljati, a vsekakor bi jo bilo tolmačiti restriktivno, ne pa ekstenzivno. Na drugi strani se pa predpisi člena 7. navedene uredbe očitno nanašajo samo na slučaje plena, predvidene v 2. in 3. členu te naredbe in urejajo samo reševanje reklamacij, ki so bile podane v dotičnem upravnem postopanju. Po teh predpisih se na ta predvideni način končno odločuje o reklamacijah v upravnem postopanju. Ali s tem se ne zabranjuje, vložiti na redno sodišče zasebnopravno zahtevo, ki temelji na privatnem pravu, kar navadno ne bi spadalo pod določbe 2. in 3. člena navedene uredbe.

Tu ne gre za rešitev kake take reklamacije, pač pa za revindikatorno tožbo. Ni moči torej reči, da sodišča niso pozvana, soditi o dotičnem zahtevku, zlasti ne, da je pravna pot nedopustna. Je-li mogel tožnik sicer na drug način potom upravne oblasti priti do svoje pravice, ne da bi vložil to tožbo, tega ni treba tu preiskovati. To bi moglo biti odločilno samo pri presretovanju vprašanja o potrebi in povračilu pravnih stroškov.

Dr. V.

h) Porok more prijaviti v dolžnikovem konkurzu terjatev le tedaj, kadar glavni upnik tega ni storil (§ 17 odst. 2 konk. r.). Zahtevke ugotovitvene tožbe v konkurzu se more opirati le na podstavo, ki je bila navedena ob prijavi in na ugotovitvenem naroku (§ 100 konk. r.).

(Odl. Stola sedmorice od 25. januarja 1921 Rv 7/21, ki potrja sodbo viš. dež. sod. v Ljubljani od 6. novembra 1920 Bc I. 101/20, izpreminjajočo sodbo dež. sod. ljubljanskega od 5. julija 1920 Cg I. 17/20/5.)

O zapuščini dne 4. avgusta 1919 umrlega F. se je otvoril konkurz. H konkurzu je prijavila J. B. terjatev v znesku 188.550 K, v katerem je bil tudi menični dolg umrlega F. napram J. B. v znesku 20.000 K. Obenem je prijavil h konkurzu terjatev 20.000 K tudi tožitelj K, češ da je on jamčil pri J. B. za F-u. posojeni znesek 20.000 K in podpisal zanj obenem ž njim 2 menici po 10.000 K, in je jasno, da bo moral plačati on kot

porok J. B-i svoto 20.000 kron, ker J. B. gotovo pokritja ne bo dobila.

Narok za ugotovitev terjatev se je vršil 18. novembra 1919. Pri tem naroku upravnik konkurznega sklada terjatve tožitelja K. ni likvidiral.

Kot akceptant je K. 29. decembra 1919 plačal J. B-i menični dolg 20.000 K in hkratu tožil upravnika mase prezadolžene zapuščine, zahtevajoč naj se ugotovi, da mu pristojta proti prezadolženi zapuščini J. terjatev v znesku 20.000 K s 5% obrestmi od dneva tožbe.

Omeni se še, da je po plačilu, a še pred vložitvijo tožbe J. B. svojo terjatev napram konkurznemu skladu za omenjenih 20.000 K znižala.

Deželno kot konkurzno sodišče v Ljubljani je tožbenemu zahtevku ugodilo, češ da je obstoj tožiteljeve terjatve iz akceptiranih menic in njih faktično poplačilo med strankama nesporno, ker je J. B. to plačilo vknjižila v dobro F-u in skrčila svojo zahtevo za toliko napram konkurznemu skladu, in da je tožitelj sam predmetno terjatev v zmislu § 17/2 k. r. pravilno prijavil navajajoč, da jo bo moral spričo prezadolženosti plačati kot porok.

Toženčev priziv proti tej sodbi se je opiral na razlog pravnopomotne presoje. Za pravnopomotno je označil, ker je sodišče ugodilo tožbenemu zahtevku kljub določbi § 17/2 k. r., da more solidarni sodolžnik in porok prijaviti v konkurzu svojo terjatev le tedaj, a) ako je plačal upnika in b), ako upnik terjatve h konkurzu ni prijavil, dalje, ker je sodišče priznalo tudi obresti in končno, da je utemeljil tožitelj tožbo na naslov plačila, dočim je slonela prijava v konkurzu na naslovu poročstva.

Priziv je imel popoln uspeh. Višje deželno sodišče v Ljubljani je prvo sodbo izpremenilo in tožbeni zahtevek zavrnilo.

Razlogi.

Napačen je zaključek izpodbijane sodbe, da je prijavo tožitelja kakor poroka za terjatev J. B. po K 188.550 v delnem znesku 20.000 K smatrati za pravilno po zmislu § 17 odst. II k. p. Pravilna bi bila marveč ta po svoji vsebini nesporna pri-

java v konkurzu le tedaj, ako upnica J. B. ne bi bila sama prijavila cele terjatve po K 188.550, ki vsebuje tudi delež 20.000 K, za katerega je prevzel poroštvo tožitelj. Ker je potemtakem toženi upravnik konkurzne mase upravičeno na to prijavo glede obstoja prijavljene terjatve po § 105 odst. 3 kon. r. podal zanihalno izjavo, je že s tem dognana neupravičenost stavljene ugotovitvenega zahtevka, če bi tudi ta pravilno slonel na istem temelju kakor prijava tekom konkurza.

Izpodbijana sodba pa proti določbi § 110 odst. 1 konk. r. vpoštevata dejstva, ki jih tožitelj še le v tej pravdi uveljavlja, ki so po toženi stranki priznana, a so prijavi v konkurzu ter ugotovitvenemu naroku pozneje sledila, namreč poplačilo sporne terjatve 20.000 K upnici J. B. ter skrčenje terjatve 188.550 K za prejeti znesek 20.000 kron, katero je izjavila J. B. v menični pravdi Cw 13/19. Povsem prezira tu prvo sodišče, da tožitelju glede na določbe §§ 1358 o. d. z. in 17 odts. 3 konk. r. ni potreba v svrhu uresničenja svojega regresnega zahtevka v konkurzu nikake ugotovitve s pravdo po zmyslu § 110 konk. r. Razen tega pobijana sodba v nasprotju s poslednje navedeno določbo, pritrjuje poleg obstoja glavnične terjatve K 20.000 še obstoju terjatve do 5% zamudnih obresti od dneva vročene tožbe, katerih prijava v konkurzu (ki bi bila protivna tudi določbi § 57 konk. r.) se sploh ni izvršila.

Proti tej sodbi priglašeno revizijo je Stolsedmorice, odd. B, zavrnil iz razlogov:

Revizija je neutemeljena, kolikor uveljavlja revizijski razlog števil. 4 § 503 c. pr. r. Obrazložitev prizivnosodne sodbe docela ustreza zakonu in se revizajsko sodišče v prvi vrsti sklicuje nanjo. Da je bil tožitelj predmetno terjatev prijavil kot zahtevo glede plačila, katero bi ga moglo v bodoče zadeti zaradi njegovega jamstva, tega revizija ne zanikuje in ne more zanikati. Tedaj pa velja za to prijavo določba 2 odstavka § 17 konk. r., nanašajoča se na take zahteve, in ne more te določbe ni malo s pota spraviti v reviziji izražen nazor, da se je tožitelju že z akceptom obremenila imovina. Namen zakona je, preprečiti, da bi se za eno in isto terjatev dvakrat seglo v konkurzno maso. Ko je bila isto terjatev že uveljavila upnica J. B., bila je po cit. zakonski določbi tožiteljeva prijava nevpoštevna.

Ustrezalo je torej zakonu, da je tožiteljevo to terjatev upravnik mase prerekal.

Trditev revizije, da je J. B. svojo prijavo glede delnega zneska 20.000 K, ki ji ga je bil tožitelj plačal po ugotovitvenem naroku, umaknila, se ne sklada s spisi, ki govore zgolj o tem, da je J. B. v pravdi Cw 17/19 to plačilo priznala in za ta znesek svojo terjatev zoper konkurzno maso znižala. Na to trditev se torej sploh ni moči ozirati. Sicer bi pa tak umik prijave enako kakor naknadno tožiteljevo plačilo ne mogla izpremeniti usode navzočne pravde, ko sta obe te okolnosti taki, da se ž njima bistveno izpreminja dejanska podlaga prijave. Ako bi bil dejstveni položaj takšen že ob ugotovitvenem naroku, bi bil posledek ugotovitvenega naroka za zadevno terjatev lahko drugačen. Baš zato so take izpremembe dopustne po meri § 106 konk. r. le do sklepa ugotovitvenega naroka in določa § 110 konk. r., da se sme zahtevk ugotovitvene pritožbe opirati le na podstavo, kakršna je bila navedena ob prijavi, in na ugotovitvenem naroku. Že iz tega razloga je tudi brezvplivno, ali je tožitelj hotel ali mogel se poslužiti v 3. odst. § 17 konk. r. pristojne mu pravice, da zadevno terjatev odkupi od J. B. kot upnice.

Dr. R. S.

i) Pravica najemnika do hišnega ključa. — Najemodajalec, ki izpremeni ključavnico na hišnih vratih brez sporazuma z najemnikom, zagreši motenje posesti. — Upliv običaja na interpretacijo pogodbe (§ 10 o. d. z.). — Upliv premembe posesti na najemno razmerje (§ 1120 o. d. z.).

Zadruga A je kupila hišo pričetkom leta 1920. Do takrat so hišne stranke imele vsaka ključ hišnih vrat, s pomočjo katerega so prosto prihajale in odhajale skozi hišna vrata. Nova lastnica hiše je pustila strankam hišni ključ in prost prehod do meseca novembra 1920, ko je o priliki popravila hiše dala napraviti k hišnim vratom drugo ključavnico. S strankami se o tej preuredbi ni sporazumela in tudi novega hišnega ključa ni izročila, marveč je z okrožnico naznanila, da bode odslej hišna vrata odpirala hišnica, katero je ob vsakem prehodu poklicati z zvoncem.

Stranka B je radi tega vložila proti hišni lastnici A tožbo radi motenja posesti, kateri se je na obeh stopnjah ugodilo.

Iz razlogov konečnega sklepa prve stopnje:

Iz navedb strank sledi, da je tožiteljica ključ hišnih vrat ob vsakem času uporabljala do 1. novembra 1920 po lastni potrebi temeljem med strankama obstoječe najemne pogodbe.

Naziranju toženke, da bi bil hišni ključ prepuščen tožnici le do preklica in kot usluga, ni pritrđiti. Notoren je namreč običaj v Ljubljani, da najemodajalci stanovanj — razun, kjer se nasprotno izrecno dogovori — najemnikom prepuste hišni ključ ob sklenitvi najemne pogodbe, ne pa narobe, kakor to trdi toženka.

Pravico, da je tožnica s pomočjo hišnega ključa mogla vsak čas brez vsake priče in kontrole prihajati v stanovanje in je zapuščati, smatrati je potemtakem za takšno, ki je z najemno pogodbo pridobljena.

S tem pa, da je toženka dne 1. novembra hišna vrata z izpremenjeno ključavnico, katere ključ tožiteljice ne odklene, brez sporazuma s tožiteljico zaprla in na ta način tožiteljici izvrševanje njene pravice do vsakočasnega neoviranega in brezkontrolnega prihoda skozi hišna vrata zabranila, je samolastno motila tožiteljico v posesti njene najemne pravice. Njena zahteva, da se vzpostavi zadnje posestno stanje, je zato utemeljena.

Iz razlogov sklepa druge stopnje:

Po § 1098 o. d. z. je najemnik upravičen najemni predmet uporabljati v zmyslu pogodbe in po 1096 o. d. z. ne sme najemodajalec najemnika v pogojeni rabi ali užitku najemnega predmeta motiti. Prosti dohod v stanovanje in odhod iz njega pa je najet zaeno s stanovanjem in tvori pritiklino najetega stanovanja.

Tožiteljica trdi, da je temeljem pogodbe imela ves čas kar prebiva v tem stanovanju, torej 9 let, ključ od vežnih vrat, da je lahko prosto in brez vsakega zadržka vsak čas prihajala in odhajala iz stanovanja. Toženka priznava, da je tožiteljica imela ključ od vežnih vrat, ne ve, kako je bila sklenjena pogodba, a trdi, ne da bi za to ponudila dokazov, da je toži-

teljica imela ključ do vežnih vrat ne temeljem pogodbe, ampak le do preklica kot nekako uslugo.

Uvažuje te okolnosti in dalje notorni običaj v Ljubljani, da imajo redno najemniki ključ hišnih vrat, ugotavlja prvo sodišče, da je tožiteljica odhajala in prihajala v stanovanje z lastnim ključem temeljem po pogodbi ji pristoječe pravice. Ta ugotovitev je povsem pravilna in je ne morejo omajati rekurzna izvajanja. Rekurno sodišče se ji povsem pridružuje zlasti upošteva še, da trditev tožiteljice, da je uporabljala dohod in odhod z lastnim ključem celih 9 let, ni oporekana, da toženka sama priznava, da ne ve, kako je bila sklenjena najemna pogodba in da so slučajni, ko najemniki v Ljubljani nimajo hišnega ključa, po lastni navedbi toženke le izjeme.

Tožiteljica je torej po pogodbi imela pravico in jo izvrševala, da je vsak čas prosto z uporabo ključa, ki ga je imela, dohajala in odhajala iz stanovanja. Bila je torej v posesti te pravice. Toženka je samolastno ni smela motiti v posesti te pravice (§ 329 o. d. z.). Mogla bi bila hišni red v tem oziru spremeniti le v sporazumu s tožiteljico, ne pa enostransko. Ker pa je toženka na vratih naredila drugo ključavnico, katere ne odpira ključ toženke, ter ji od te ključavnice ni izročila ključa, marveč odredila, da vrata odslej odpira strankam hišnica, je tožiteljico v posesti njene pogodbene in doslej izvrševane pravice prostega dohoda in odhoda z lastnim ključem motila.

Istočasno vložila je najemodajalka zadruga A proti isti najemnici B **tožbo na ugotovitev**, da najemnica B nima pravice prostega prihajanja in odhajanja v nočnem času v tem smislu, da bi vežna vrata sama s ključem poljubno odpirala v svrhu vstopanja v hišo in izhajanja iz nje in da je torej najemodajalka upravičena, napraviti k hišnim vratom ključavnico, katere ne odpira ključ, s pomočjo katerega je najemodajalka do 1. novembra 1920 prihajala in odhajala od in do svojega stanovanja. —

Tožbeni zahtevek je bil v obeh stopnjah kot neutemeljen zavrnjen.

Iz razlogov prve sodbe:

Notorično je, da najemniki stanovanj v Ljubljani dobe ob sklenitvi najemne pogodbe oziroma ob pričetku porabe najemnega predmeta od najemodajalca ključ vežnih vrat, s katerimi morejo vrata ob vsakem času podnevi in ponoči brez zadržka in brez nadzorstva, kedaj, čemu in pod kakšnimi okolnostmi se to zgodi, uporabljati v svrhu prihajanja v stanovanje ali odhajanja. Izjeme tega notornega običaja so seveda možne, a le v slučajih, če je izjema med strankama izrecno dogovorjena.

Z ozirom na ta običaj in ker tožnica niti ne trdi, da bi najemna pogodba s toženko svoj čas bila sklenjena s stipulacijo take izjeme, verjame sodišče navedbam toženke in ugotavlja, da je toženka s sklenitvijo najemne pogodbe s posestnim prednikom tožiteljice pridobila si ne samo pravico, da najeto stanovanje uporablja, temveč tudi pravico, da vsak čas brez ovire in kontrole prihaja v stanovanje in je zapušča, v katero svrho jej služi ključ hišnih vrat, izročen jej od najemodajalca.

Pravica prostega prihoda in odhoda v vsakem času s pomočjo hišnega ključa spada torej v okvir najemne pogodbe, je del te pogodbe ter ga je mogoče le na ta način, kakor se pogodbe sploh izpreminjajo, predrugačiti.

Takrat, ko je tožiteljica si pridobila hišo, v kateri toženka stanuje, se predmetna pogodba ni premenila drugače kot toliko, da je na jedni strani vstopil nov pogodnik, katerega pa pogodba, sklenjena z njegovim posestnim prednikom, veže ravnotako kot je vezala prednika; daje mu pa prevzem nepremičnine pravico, da z odpovedjo tudi predčasno konča obstoječo najemno pogodbo (§ 1120 o. d. z.).

Tožiteljica je torej po nakupu in prevzemu hiše na najemno pogodbo, ki se je sklenila med toženko in posestnim prednikom tožiteljice, v celem obsegu vezana, jo mora izpolnjevati ter jo more modificirati le v sporazumu s toženko. Ker pa tvori del te najemne pogodbe tudi pravica toženke, da ob vsakem času po dnevi in ponoči prihaja in odhaja brez ovire in kontrole skozi hišna vrata s pomočjo hišnega ključa, jej tožnica te pravice jednostransko ne more odvzeti.

Ugotovitveni zahtevek tožiteljice, ki zanika obstoj take toženkine pravice, torej ni utemeljen.

Iz razlogov sodbe druge stopnje:

Bistvo dolžnosti najemodajalca je po § 1096 o. d. z. to, da izroči najemni predmet najemniku v porabnem stanju, da ga v tem stanju vzdržuje in da najemnika ne moti v pogojeni porabi, da torej, dokler traja najem, ne ukrene samolastno, enostransko nobenih izprememb, ki bi najemnika v tej porabi motile.

Prvo sodišče ugotavlja temeljem v Ljubljani obstoječega običaja, da najemodajalci dobe ob sklepu najemne pogodbe odnosno ob pričetku porabe ključ vežnih vrat od najemodajalca, ter, da si je toženka temeljem najemne pogodbe pridobila pravico prostega dohoda in odhoda iz stanovanja z lastnim ključem. Tožiteljčini očitki teh ugotovitev ne morejo omajati.

Iz navedb tožiteljice v prizivnem spisu, ki navaja, da v nekaterih hišah v Ljubljani v izpodbijani sodbi zatrjevani običaj ne obstaja, izhaja, da ta običaj obstaja, ker izjeme potrjujejo pravilo. Sicer pa trdi tožiteljica sama v tožbi, da je bila primorana spremeniti hišni red ter predpisati, »da ima pravico vežna vrata odslej zapirati in odpirati edinole naša v ta namen najeta hišnica«; tožiteljica s tem priznava, da so do te odredbe imele pravico vrata odpirati in zapirati stranke, stanujoče v hiši; tožiteljica dalje priznava, da je toženka do te njene odredbe več let zlasti tudi v času, ko je bila tožiteljica lastnica te hiše, uporabljala stanovanje tako, da je sama s ključem odpirala in zapirala vežna vrata. Zato je prvosodna ugotovitev, da ima toženka pravico odhoda in dohoda z lastnim ključem skozi vežna vrata temeljem najemne pogodbe povsem pravilna.

Določba § 10 o. d. z. ima v mislih le običajno pravo; ta določba pa ne velja, kadar gre le za interpretacijo pogodb, za poizvedbo njih vsebine in voljo strank. Izpodbijana sodba praviloma uporablja običaj v ugotovitev pravic, katere je toženka pridobila iz najemne pogodbe.

Pritrditi je prizivateljici, da ima hišni gospodar pravico kontrole in zapiranja vrat, toda z omejitvijo, da ne krši pravic tretjih oseb.

Tožiteljica zgol z nakupom hiše in zemljeknjižnim prepisom ni vstopila v obligatorno najemno razmerje med tožen-

ko in tožiteljčinim prednikom v lasti hiše; toda tudi tožiteljica je dolžna spoštovati najemno pogodbo in iz nje izvirajoče pravice toženke, le na določbe te pogodbe glede dobe najemne pogodbe in glede odpovedi ni vezana, marveč mora pogodbo v smislu § 1120 o. d. z. odpovedati.

Glede na spredaj omenjeno pravilno ugotovitev ni bilo treba sprejemati dokazov o tem, da je bila za toženko ob sklepu najemne pogodbe izrecno stipulirana pravica dohoda in odhoda z lastnim ključem, ker se pravice ne pridobe zgolj po izrečenih stipulacijah, ampak tudi po dejanjih § 863 o. d. z. Priziv je torej neutemeljen.

Dr. Viljem Krejči.

B. Kazensko pravo.

a) Kdor ukradeno reč prikriva (§ 185 k. z.), je deležen tatvine tudi, če je o izviru reči zvedel šele potem, ko si je ukradeno reč pridobil.

(Rešenje kasacijskega sodišča ljubljanskega od 16. oktobra 1919 Kr 90/19.)

Državni pravdnik je obtožil Martina in Franceta K. radi po § 179 k. z. kaznjivega hudodelstva tatvine. Porotno sodišče mariborsko je obsodilo Martina K. po § 178 k. z., a oprostilo Franceta K. od obtožbe celo v pogledu hudodelstva udeležbe na tatvini v zmislu §§ 185 in 186 a) k. z. Državni pravdnik je vložil zoper to sodbo ničnostno pritožbo zastran obtoženca Franceta K., a Martin K. je vložil vzklic zoper odmero kazni.

Kasacijsko sodišče ljubljansko je ničnostni pritožbi državnega pravdnika ugodilo, pravorek porotnikov na eventualno vprašanje o udeležbi na tatvini in na njem sloneč prostorek Franceta K. razveljavilo in odkazalo kazensko stvar zoper Franceta K. v navedenem obsegu okrožnemu, kakor so-dečemu sodišču mariborskemu v ponovno razpravo in razsojo, vzklic Martina K. pa odbilo.

Razlogi.

Glede obtoženca Franceta K. je bilo stavljeno porotnikom poleg drugih tudi eventualno vprašanje, ali je France K. kriv, da si je pridobil 20 K od večjega zneska, ukradenega Jakobu C.

po Eratu Martinu K. in ali mu je bilo iz zneska in izvršitve znano, da je bila tatvina izvršena na način, ki jo usposoblja za hudodelstvo. Predsednik porotnega sodišča je v zmislu § 325 k. pr. r. poučil porotnike glede hudodelstva po §§ 185 in 186 a) k. z., da mora storilec v trenutku, ko si reč pridobi, vedeti, da je bila ukradena in je pristavil, naj porotniki zanikajo vprašanje, ako se prepričajo, da je obtoženec France K. šele kasneje po pridobitvi onih 20 K zvedel o tatinskem izvoru denarja. Porotniki so vprašanje zanikali.

Ta pouk pa je bil napačen. Po § 185 k. z. je kaznjiv oni, ki si je pridobil reč vedoč, da izvira iz tatvine, pa je navzlic temu ne vrne gospodarju. Pravno dobro, katero ščiti ta kazenska določba je, da se lastniku omogoči, dobiti odvzeto stvar zopet nazaj. To varstvo traja toliko časa, dokler obstoja krivica, prizadeta poškodovancu. Subjektivno nastopi krivda, ko pridobitelj ukradene reči izve, da je bila ukradena, pa je potem navzlic temu ne vrne. Izjeme po civilnem pravu (§ 367 o. d. z., čl. 307 trg. zak.), na katere se je opiral na kasacijski razpravi branitelj, za pruedmetni primer niso uporabne. Zato odpade vprašanje, jeli v primerih teh izjem dejansko stanje udeležnosti tatvine mogoče ali ne.

V tem primeru bi bil torej France K. kriv, tudi če je zvedel šele pozneje, da je izviral denar iz tatvine, pa ga navzlic temu ni vrnil lastniku. Vsled tega je bil podan očitvidno napačen pouk. Zato je bilo utemeljeni, na ničnostni razlog št. 8 § 344 k. pr. r. oprti ničnostni pritožbi državnega pravdnika v zmislu § 348 k. pr. r. ugoditi ter odkazati stvar v ponovno razpravo in presojo pristojnemu sodečemu sodišču, ker ne obstoja več pristojnost porotnega sodišča, čim je bil sam povzročitelj zadevne tatvine zgolj radi po § 178 k. z. kaznjivega hudodelstva tatvine krivim proglašen.

Obtoženec Martin K. je koj po razglasitvi sodbe dne 18. junija 1919. leta prijavil vzklic radi izreka o kazni. Vzklicnih razlogov ni navedel, niti ni zahteval prepisa sodbe. Tri dni kasneje (21. junija 1919. leta) je njegov branitelj vnovič prijavil vzklic radi izreka o kazni, ne da bi navel vzklicnih razlogov ali zahteval prepis sodbe. Dne 30. junija 1919 je branitelj Martina K. vložil izvajanja vzklica. Le-ta pa so zakasnjena. Vložiti

jih je bilo tekom osem dni po prijavi vzklica, to je najkasneje dne 20. junija 1999. leta (§ 294 k. pr. r.). Vzklicna izvajanja ne prihajajo torej v poštev in ker niso bili v prijavi vzklica označeni vzklicni razlogi, ni bilo vpoštevati niti vzklica samega.

Gerkič.

b) Ko teče več kazenskih postopanj zoper istega obdolženca radi različnih kaznivih dejanj, sme državni pravdnik radi vsacega posameznega kaznivega dejanja posamič tožiti, a obdolženec more predlagati združenje kazenskih postopanj in skupen pregon radi vseh kaznivih dejanj (§§ 57, odst. 3 in 263, 265, k. pr. r.).

(Rešenje kasacijskega sodišča ljubljanskega od 20. novembra 1919 Kr 57/19.)

Soprog Marije H. je moral 1915. leta v vojno. Marija H. je dobivala za to na davkariji preživnino za se in za svojih pet družinskih članov. Na plačilni poli je ponaredila številko družinskih članov ter zahtevala, naj jej izplačujejo preživnino za devet mesto samo za šest oseb. Marijo H. so ovadili. Sodišče je uvedlo zoper njo kazensko postopanje Vr VI 1494/18. Marija H. pa je hodila v mesto po denar tudi še za druge ženske, katerih soprogi so bili v vojni. Trije taki soprogi so se vrnili domov. Njihovim družinam ni več tikala preživnina, a Marija H. jo je vkljub temu z zadevnimi plačilnimi polami inkasirala in zase pridržavala. Tudi ta sleparija je prišla na dan. Sodišče je zato započelo zoper Marijo H. kazensko postopanje Vr VI 411/19. Državni pravdnik je vložil obtožbo v postopanju Vr VI 1494/18 in Marija H. je bila dne 25. januarja 1919 radi hudodelstva poskušene goljufije po §§ 8, 197 in 199 d) k. z. pravomočno obsojena. Kasneje je državni pravdnik obtožil Marijo H. tudi v postopanju Vr VI 411/19 in deželno sodišče je obtoženko obsodilo radi hudodelstva goljufije po §§ 197 in 200 k. z.

Obtoženkinino ničnostno pritožbo zoper to sodbo je kasacijsko sodišče ljubljansko zavrnilo iz teh razlogov:

Obtoženka Marija H. navaja številoma ničnostne razloge točke 5, 8 in 9 b) § 281 k. pr. r., v resnici pa uveljavlja stvarno samo ničnostni razlog točke 9 b) rečenega paragrafa, češ, da obstaja okolnost, ki izključuje sodno preganjanje pritoževate-

ljice radi dejanja, katerega je bila obdolžena in radi katerega je bila z izpodbijano sodbo obsojena. To dejanje da je bilo državnemu pravdniku in sodnemu dvoru znano že v kazenskem postopanju Vr VI 1494/18, ki je teklo istočasno zoper pritoževaljico radi hudodelstva poskušene goljufije s prenarejanjem javne listine, a državni pravdnik da ni pritoževaljico tudi radi dejanja obtožil, radi katerega je bila sedaj obsojena. To da se protivi §§ 3, 263 in 265 k. pr. r., ki da ne dopuščajo, da bodi obtoženec radi istega kaznjivega dejanja dvakrat mesto enkrat preganjan. Zato da nima državni pravdnik več pravice radi tega dejanja pritoževaljico preganjati, kajti predmet glavne razprave in sodbe da je obračun z vsemi kaznjivimi dejanji obtoženca, katera je pred glavno razpravo zakrivil.

Ta ugovor pa je piškav.

Predpis § 263. k. pr. r. bi bil kršen, če bi si državni pravdnik ne bil pridržal pravice pregona radi kaznjivega dejanja, ki bi prišlo na glavni razpravi v postopanje Vr VI 1494/18 na svetlo. O tem pa ni govora. Na tej dne 25. januarja 1919 opravljene glavni razpravi, na kateri se pritoževaljica ni bila prikazala, ni nikdo besedice črhnal o sleparskem pobiranju preživnine. Državni pravdnik ni bil nikakor dolžan sodnemu dvoru to sleparsko pobiranje ovaditi, tudi če je o njem kaj vedel. Sodni dvor ni smel brez obtožiteljevega predloga (§ 2 k. pr. r.) o izterjevanji preživnine razpravljati, tudi če mu je bilo znano. Pač pa je mogla pritoževaljica zahtevati, naj se državni pravdnik izjavi, ali jo namerava radi izterjevanja preživnine še nadalje preganjati. Dne 29. novembra 1918. leta je bila pritoževaljica radi preuredbe plačilne pole in radi izterjevanja preživnine kakor obdolženka zaslišana, a ni zahtevala, naj se obe kaznjivi postopani združita; dne 2. januarja 1919 jej je bila vročena obtožnica radi preuredbe plačilne pole, a pritoževaljica ni predlagala, naj jo državni pravdnik obenem tudi radi izterjevanja preživnine toži, če to sploh namerava; naposled je mogla pritoževaljica na glavni razpravi 25. januarja 1919. leta javiti sodnemu dvoru pismeno ali po branitelju, da teče zoper njo še kazensko postopanje radi izterjevanja preživnine in da zahteva, da bo hkratu tudi ta obdolžitev rešena. V vsakem teh primerov bi bila pritoževaljica državnega

pravdnika prisilila, da označi svoje stališče glede kazenskega postopanja radi izterjevanja preživnine, a državni pravdnik bi bil moral v določenem roku (§ 57, odstavek 3, oziroma § 263 k. pr. r.) obtožbo vložiti ali pa si posamno preganjanje radi izterjevanja preživnine pridržati, sodni dvor pa bi bil o obeh obdolžitvah hkratu sodil ali pa izločitev dovolil. Državni pravdnik bi bil po zakonu pravico pregona radi izterjevanja preživnine izgubil, če bi se ne bil na predlog obdolženke odzval. Pritoževaljica je torej sama zakrivila, da je bila dvakrat pozvana pred sodišče. Sicer pa si jej radi tega ni zgodila nobena krivica. Zakon je možnost sličnih primerov takoj spočetka upošteval in je baš zato ustanovil določbo § 265 k. pr. r., s katero naroča sodniku, da mora ob poznejši obsodbi ozirati se na prejšnjo kazen. Zakonite določbe o združitvi ali ločitvi kazenskih postopanj je pač uporabljati stikoma s predpisi § 2, 3, 56, 57, 262, 263, 265, 267 in 363/3 k, pr. r., nikakor pa ne vsak tak predpis zase in posamič.

Načelo: »Ne bis in idem« pa ni bilo kršeno, ker pritoževaljica ni bila dvakrat obsojena radi istega kaznjivega dejanja, temveč radi dveh različnih dejanj iste vrste (goljufije).

Neutemeljeno ničnostno pritožbo jer bilo zat egadelj zavrniti.

Gerkič.

c) Prigovor, da je en porotnik med razpravo dremal, ne utemeljuje ničnosti po t. 1 § 344 k. pr. r. — Priobčenje osebnega mnenja predsednika porotne razprave o oceni dokazov, ni pravni pouk v zmislu § 325 k. pr. r.

(Rešenje kasacijskega sodišča ljubljanskega od 3. januarja 1920 Kr 141/19.)

Mariborsko porotno sodišče je obsodilo Petra in Pavla D. radi hudodelstva roparskega umora po §§ 134 in 135 t. 2 k. z. in Jakoba K. radi hudodelstva sokrivde na roparskem umoru po § 137 k. z. Njih pritožbo ničnosti je kasacijsko sodišče ljubljansko zavrnilo.

Razlogi.

Pritožitelji Peter in Pavel D. ter Jakob K. uveljavljajo ničnostni razlog št. 1 § 344 k. pr. r., češ da je porotnik France B.

na razpravi spal, torej se iste za dobo spanja ni udeležil, ker jej ni duševno sledil. — Zatorej da ni bil navzoč.

Ugovor ni upravičen.

V šte. 1 § 344 k. pr. r. zahteva zakon le polnoštevilnost porotnikov, ne pa tudi primerno in pravo sestavo porotne klopi kakor glede sodnega dvora. Da ni bilo vseh 12 porotnikov od konca do kraja na razpravi pričujočih, pritožitelji niti ne trdijo. Rešitev vprašanja o krivdi prepušča zakon vestni presoji porotnikov, ne dopušča pa nobenega nadzorstva in nobene preskušnje njih poslovanja. Smatrati je zato, da so porotniki svoj pravorek oddali po svoji najboljši vesti in po svojem prepričanju, ter ni dopusten ugovor, da ta ali porotnik ni bil o stvari poučen ali da ni dejanskega stanja prav razumel. Dolžnost posameznega porotnika je, da ne sodi prej, ko ni o dejanskem stanju in natančno obveščen. Ali tako poznanje dejanskega obstoja presoja vsak porotnik za se. Prehodna ugotovitev tega poznanja je element one najvestnejše paznosti, na katero so porotniki v zmislu § 313. k. pr. r. prisegli. Ne gre, porotniku kar brez drugega očitati, da je svojo prisego kršil. Sicer pa je po vrhu še pripomniti, da je bila v pritožbenem spisu grajana okolnost otožencem in njih braniteljem baje že prej znana. Moral bi takoj na razpravi uveljaviti ter predlagati, da jo sodni dvor ugotovi in potem — če potrebno — postopa po zadnjem stavku § 310. k. pr. r. Čim niso namišljenega ničnostnega razloga priglasili takoj, ko so ga doznali, jim je po zadnjem stavku točke 1., § 344. k. pr. r. pritožba prestrižena.

Po točki 8. §. 344 k. pr. r. se pritožujeta obtoženca Peter in Pavel D., ker da je predsednik razprave dal porotnikom napačen pravni pouk. Predsednik da je rekel: »da je bil F. umorjen na vsak način, ker so se storilci hoteli polastiti tujih stvari; drugzega vzroka ni. — To je potem roparski umor.«

Grajane predsednikove besede pa ne vsebujejo nikakega pravnega pouka, temveč izražajo le predsednikovo mnenje o oceni dokazov, tiščočih se umora in namena, katerega so storilci ob tem imeli. Tega svojega mnenja ni predsednik dakako ni smel razodeti (§ 325, I. odst. k. pr. r.). Kršenje te prepovedi pa ne ustvarja ničnosti pravoreka in sodbe. Čim napominane besede ne vsebujejo ne tolmačenja pravnega pojma, ne razlage

zakonitih znakov kaznjivega dejanja, ne pomena zakonitih izrazov, uporabljenih v porotnikom stavljenih vprašanjih, jih porotniki po § 326 k. pr. r. niso smeli vpoštevati, temveč soditi zgolj po svojem osebnem prepričanju — ali je bilo izvršeno dejanje, v obtožnici opisano, in ali so obtoženci to dejanje zakrivili.

Zategadelj nedostaje tudi temu ničnosnemu razlogu zakonite podlage.

Neutemeljene ničnostne pritožbe Petra in Pavla D. ter Jakoba K. je bilo torej zavrniti in pritožitelje po 2. odst. § 390 k. pr. r. obsoditi v povrnitev morebitnih stroškov kasacijskega postopanja.

Gerkič.

Književna poročila.

Pravni vestnik. List za pravoslovje in pravosodje. Izdaja podružnica društva Pravnika v Trstu. Odgovorni urednik dr. K. Ferluga, odvetnik v Trstu. Naročnina za člane Pravnika za celo leto 24 lir, za pol leta 12 lir. V Jugoslaviji znaša naročnina 36 dinarjev na leto. Upravništvo Via S. Giovanni št. 14.

Z velikim veseljem smo začuli lanskega leta vest, da naši tovariši v zasedenem ozemlju, ki so bili že pred vojno ustanovili podružnico »Pravnika« v Trstu, namerjajo izdajati poseben pravniški list, ki naj bi ne bil samo njih glasilo, temveč bi posebno imel nalogo, dajati domačemu ljudstvu pravni pouk v novih državnih razmerah. Ta namera je bila z raznih vidikov absolutno hvalevredna, samo mislil je marsikdo na težave izdajanja, ki jih povzroča sam po sebi sedanji položaj naših, še celo na tako majhno število skrčenih tovarišev v Primorju. S tem večjim veseljem mora vsakdo pozdravljati dejstvo, da je napovedani list že sredi januarja pod imenom »Pravni vestnik« kakor mesečnik stopil v javnost v prikupljivi obliki in s tehtno, postavljenemu programu ustrezno vsebino.

V »našem programu«, podpisanem od dra. M. Pretnarja, predsednika podružnice Pravnikeve, je rečeno med drugim:

»Navzlic tem težavam in navzlic nejasnosti razmer, v katerih živimo, je sklenila podružnica Pravnika v Trstu izdajati svoj strokovni list zato, ker je ta neobhodno potreben — ne samo za pravnike, ampak še več za naše uka potrebno ljudstvo. — Sedaj, ko se ne samo pri nas ampak po vsej Evropi državne institucije in zakoni podirajo in izpreminjajo in nam skoraj vsaki dan prinaša nove naredbe in zakonite odločbe, ko je strokov-